

Türkiye İşçi Partisi Adana Milletvekili
Ali Karcı'nın 4.Rafineri ve Batman-İskenderun Petrol boru hakkında Millet Meclisinde yaptığı gündem dışı konuşma.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri,

Huzurunuzda, çok önemli ve üzerine hemen eğilerek, yapılan hatanın düzeltilmesini gerektiren bir yurt sorununu, bütün açıklığı ile ortaya sermek için gelmiş bulunuyorum.

Bu sorun, son zamanlarda, çeşitli çekişmeler sonucu, gözden uzak tutulması başarılmış olan, millî petrol davamızla ilgili ve onun bir parçası olan:

1- 4.Rafineri

2- Batman-İskenderun petrol boru hattı konusudur.

Sayın milletvekilleri,

Bildiğiniz gibi, Türkiye Petrolleri A.O., Batman bölgesinden çıkardığı ham petrolü İskenderun'a indirmek için 1963 yılında petrol dairesine müracaatla boru hattı inşaatı için izin istemiştir. Diğer petrol hakkı sahiplerinden Mobil Şirketi, kendileri için çok elverişli olan petrol kanununu zorlamak suretiyle, bu müracaata itiraz etmiş ve kendi hakkının zarara uğrayacağını ileri sürmüştür.

Sayın milletvekilleri,

Yüksek malumunuzdur ki, petrol kanunumuz, bir petrol hakkı sahibinin, yeni bir ameliye veya boru hattı kurmak istediği zaman, diğer petrol hakkı sahipleri bundan zarara uğrayacaklarını iddia ederlerse, durumu ihtilâflı kabul ederek, hakeme gidilmesi yolunu açık bırakmıştır.

Petrol dairesi, mobilin bu boru hattından hiçbir zararı olmayacağını nazarı itibara alarak, bu istemi derhal reddermesi gerekirdi. Oysa haksız olan bu itiraz maalesef dikkate alınmıştır.

Uzun tartışmalar ve işin sürüncemede kalması pahasına, bu müsaade, sonunda alınabilmiş ve boru hattının proje çalışmalarına başlanabilmişti. Bu defa mobil, boru hattının yapılması için izin verildiğini görünce, petrol boru hattına ortak olmayı teklif etmiştir. Ve pek tabii olarak da bu istek reddedilmiştir.

Bütün bu engellemeler, boru hattının en az bir buçuk yıl gecikmesine sebep olmuştur. Yani Mobil şirketi bizim boru hattı döşememizi en açık bir deyimle bir buçuk yıl sürece torpillemiştir. Nihayet Türkiye Petrolleri A.O. bir japon firması ile ucuz fiyatla boru anlaşması yaparak bu projeyi gerçekleştirme yoluna girdi. Boru hattı, bu yıl kasım ayında bitirilecek ve yaklaşık olarak yarım milyar liraya mal olacaktır. Size inanılmayacak bir hususu bilhassa hatırlattıktan sonra işin bundan sonraki safhasının ne kadar önemli olduğu kendiliğinden meydana çıkar kanısındayım. Petrol boru hatlarının kendi kendini ödeme zamanı 2 yıl gibi çok kısa bir süredir.

Bu girişi yaptıktan sonra şimdi dikkatlerinizi çok önemli bir gelişmeye çekmek istiyorum.

Biliyorsunuz Türkiye petrollerinin, yeni genel müdürü, daha makamına oturur oturmaz, Batman-İskenderun boru hattını, özel teşebbüse (kendi deyimleriyle küçük tasarruf sahiplerine) devredebileceğini açıklamıştır. O zaman kamu oyunda, fazla bir yankı uyandırmayan bu açıklamanın gerçek gücü, şimdi anlaşılmaktadır. Şöyleki:

Aynı zat şu sıralarda 4. Rafinerinin İzmir'de kurulacağını ilân ediyor ve gerçekten, arazi satın alınması için, bugünlerde harekete geçildiğini de öğreniyoruz.

Bütün bu birbirinden ayrı şeylermiş gibi görünen olayları, bir araya getirirsek, halk aleyhine, korkunç bir plânın, ustalıkla uygulanmağa başlanmış olduğunu ve son günlerin kısır iç politika didişmeleri içerisinde, bu konunun sessizce halledilmekte olduğunu görüyoruz.

Durumu açıklıyalım:

1. Türkiye Petrolleri, Batman-İskenderun arasında boru hattı yaptırdığına göre, kendisinin 3. ve Türkiye'nin ise 4. Rafinerisini İskenderun'a kurması gerekirdi. Ham petrolün buradan ihraç edilmeyeceği bilindiğine göre, ya bu ham petrol tankerlerle İzmir'e (yani yeri kurulacak rafineriye) taşınacak, ya da bu boru hattı, Türkiye Petrollerinin dışında kalan petrol şirketleri tarafından kullanılacaktır. Eğer ham petrol İzmir'e taşınacaksa, en basit işletmecilik kavramının bile reddeceği böyle bir çözüm, maliyeti arttırmaktan başka işe yaramıyacaktır.

Halbuki, İzmirde kurulacak rafinerideki, ithal ham petrolünün işleneceğini öğreniyoruz. Şu halde ikinci şık daha akla uygun görünüyor, yani Batman-İskenderun boru hattı, Türkiye petrolleri A.O. dışında kalan yabancı şirketler ADLARINI DA SÖYLEYELİM, MOBİL- SHELL TARAFINDAN KULLANILACAKTIR.

2. iki yıl gibi çok kısa bir sürede kendisini ödiyecek bu çok kazançlı işletme, kurulacak yerli paravan şirketler aracılığı ile, Mobil ya da Shell'in veya ortaklaşa ikisinin eline geçecek ve bu şirketler, Şanlı, Kayaköy gibi bölgelerdeki petrollerini, kira ödemedi Mersindeki rafinerilerine taşıyacaklardır.

Sayın genel müdür, hisse senetlerinin, yabancılara verilmeyeceğini her ne kadar açıklamışsa da, böyle dev bir tesisi küçük tasarruf sahiplerinin satın alamıyacakları tartışmasız olarak meydana dadır.

Hiç şüphesiz yabancı dev petrol şirketlerinin, finansa edeceği yerli paravan şirketler, %49-51 oyununa göre, duruma yine hakim olacaklardır. Bu önemli hususu yüksek dikkatinize sunarım.

Böylece, uzun bir mücadele sonucunda, milli şirketimizin, bütün engelleme ve baltalamalara rağmen gerçekleştirdiği bu eser, sessizce, gene yabancı şirketlerin eline geçmiş olacağı gözönüne alınmalıdır.

3. İzmit'teki İpraş rafinerisi, kapasitesini %100 oranında artırmak için işe başlamıştır. Mersindeki Atas rafinerisi de kapasitesini %20 oranında artırmak için, petrol dairesine müracaatta bulunmuştur. Bu iki rafineri, batı anadolunun ihtiyacını karşılamaya yeterlidir. İzmir'e bir üçüncüsünün kurulması, hem ithal ham petrolünün taşıma bedelini artıracığı, hem de bugün için en uygun dağıtım merkezi olarak ortaya çıkan İskenderun'a göre daha yüksek bir ürün taşıma maliyeti vereceği için, hatalı bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaldı ki, ithal ham petrolü ile çalışmada bile İskenderun uygun bir kuruluş yeridir. Çünkü Orta doğu petrol alanlarına daha yakındır. İç ve doğu anadoluya dağıtım bakımından da elverişlidir. RAFİNERİNİN BURADA KURULMAMASI, İÇ VE DOĞU ANADOLUYA ÖNEM VERİLMEDİĞİNİN VE VERİLMEYECEĞİNİN DE EN AÇIK DELİLİDİR.

4. Bu gerçeklere rağmen, dördüncü rafinerinin İzmir'de kurulmasına karar verilmesi, ister istemez, Türkiye Petrolleri A.O.nun, 5. ci Bölgeden ilgisini keserek, bu zengin petrol bölgesinin, yabancılara bırakılması yolunda, dikkatli bir plânın uygulama alanına konulduğunu akla getirmektedir. Böylece, Türk halkının kendi sınırlı imkânlarıyla jeolojik ve jeofizik araştırmalarını yaptığı, petrol bulmayı başardığı bu bölge, bin güçlkle gerçekleştirdiği boru-hattıyla birlikte, yabancılardan eline düşmüş olacaktır.

5. Yurdun hızla artan suni gübre ihtiyacını karşılamak üzere Akdeniz bölgesinde, kuvvetli bir ihtimalle İskenderun'da büyük bir Azotlu Gübre tesisinin kurulacağını Sanayi Bakanı ilân etti. (Kütahya'daki konuşmasında) Ham maddesi hafif benzin olan bu tesis için yılda 150-200bin ton benzin gerekmektedir. Mersinden bugünkü tüketim seviyesinde karşılanamayan bu benzin ya ithal edilecek ya da İzmir'den getirilecektir. Her iki yolun da gayri iktisadi olacağı açıktır. Bu önemli sebepte dördüncü rafinerinin İskenderun'da kurulmasını gerektirmektedir.

Sayın milletvekilleri,

Vakit henüz geçmiş değildir. Hepinizi bu önemli davaya eğilmeye çağırıyorum. İlgili Bakandan da bu konuda açıklama isteyiniz. Bu yurt, yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla, Türk halkınındır. Hiçbir kaynağının yabancılara kaptırılmasını istemiyeceğinize inanıyorum.

Saygılarımla.